

novačkog mita i Jasenovac kao geopolitička i geostrateška točka objašnjavaju nastanak „historijskih mitova” ali i mit „o najvećem srpskom gradu mrtvih”, Jasenovcu. Objašnjavaju ulogu Srpske pravoslavne crkve i komunističke Jugoslavije u stvaranju jasenovačke mitologije kroz brojeve navodno stradalih i ubijenih u logoru. Navode da se „od 1990-ih do danas jasenovački mit još uvijek promatra kao da ga nema”, te da „postoji tendencija nastanka mita poslijeratnih jasenovačkih žrtava u poslijeratnim logorima i zatvorima kao ‘antimita.’” U jedanaestom poglavlju je dan zaključak.

Autori su naveli da su istraživanja radili s ciljem oslobađanja cijelog hrvatskog društva, a ne samo nas ili „naših”. Budućnost vide u slobodi ljudskog govora i razgovora. Odbacuju isključivost i etiketiranje drugačijih, a kako navode, zalažu se za rušenje svih zidova, zatvora, logora i mitova, a ne samo „nekih” da bi se utvrdila stvarna i čista, a ne zamagljena slika povijesti. Navode da se „ne očekuje poslije ovoga pokušaja demitizacije Jasenovca nestanak ili prestanak mitologizacije i mitomanije Jasenovca, pogotovo ne onih interesnih grupa kojima je jasenovački mit i mitizacija ‘posao.’”

Knjiga predstavlja vrijedan doprinos hrvatskoj historiografiji ponajprije stoga što daje novi pogled na Jasenovac te ukazuje na potrebu daljnjeg istraživanja u okviru tog dijela nacionalne povijesti.

*Đuro Škvorc*

**DUŠKO KLIČEK, 100 GODINA NOGOMETA U DARUVARU 1918. – 2018.,  
HRVATSKI NOGOMETNI KLUB DARUVAR, DARUVAR, 2018.**

„Nogometni klub Daruvar napunio je stoljeće kontinuiranog djelovanja. Nogometaši i stručno osoblje, mnogobrojni sportski djelatnici, volonteri – svi oni koji su tijekom proteklih sto godina dali na neki način dio sebe – dio su i povijesti daruvarskog sporta”, ističe aktualni predsjednik daruvarskog nogometnog kluba Tihomir Horvat u uvodu knjige *100 godina nogometa u Daruvaru*, koju je Klub izdao u povodu proslave stotog rođendan. „Čast mi je što mi je uprava kluba kao Pakračaninu pružila priliku da pišem podosta zahtjevnu monografiju o nogometu u Daruvaru”, kaže autor, pakrački publicist Duško Kliček, i dodaje: „Vjerojatno je jedan od razloga bio mojih 15 do sada napisanih monografija, knjiga i knjižica s raznom tematikom iz Pakraca i Lipika, a drugi razlog je taj što sam od kada znam za sebe bio u pakračkom sportu.” Uz pomoć stručnih suradnika – Damira Geroča, Antuna Romozija, Marijana Previća, Vladimira Crnkovića, Nebojše Gostimira i Damira Cegledija, autor je prikupio mnoštvo dokumenata, fotografija, faksimila novinskih članaka i drugih tekstova te ispisao 180 stranica povijesti lokalnog nogometa, obuhvativši vrijeme od prosinca 1918., kada je osnovan

Marx, kao prvi daruvarski nogometni klub, pa sve do današnjih dana. Zapravo, knjiga počinje vremenom koje je prethodilo osnivanju kluba, za koje je vrijeme nakon Prvog svjetskog rata i osnivanja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, bilo iznimno plodno, pa se od kraja te godine u Hrvatskoj i posvuda po Kraljevini osniva velik broj nogometnih klubova. A uvodno donosi i pregled povijesti Daruvara i početaka sporta u gradu, od streljačkog društva, koje je 1885. godine osnovano kao prvo daruvarsko sportsko društvo.

Daruvar je velikoj nogometnoj obitelji dao ne jedan, nego čitav niz klubova. Nakon Marxa osnovana su već sljedeće godine dva nogometna kluba – DONK i Građanski, a potom su do Drugog svjetskog rata osnivani još i klubovi Olimpija (slijednik Marxa), Zrinski, Metalac, Slavija, Radnički...

Trećinu knjige – točno 60 stranica – zauzima poglavlje Nogomet od 1945. do 1991. godine, u kojem autor niže kronologiju zbivanja u klubu i natjecateljskih rezultata, od poslijeratnog osnivanja kotarskog fiskulturnog i kasnije nogometnog odbora, pa sve do izbijanja Domovinskog rata, koji je „zaustavio nogomet” i odnio živote trojice daruvarskih nogometaša, koji su se uključili u obranu Domovine. U ratnim sukobima su poginuli Saša Čes i Josip Malina, a Željko Umičević se i danas vodi kao nestao. Opisani su usponi i padovi Kluba, zabilježeni vrijedni rezultati, popisani nogometaši, treneri, funkcionari, svi koji su dali svoj oboli klupskoj povijesti.

Neki od njih dobili su i posebno mjesto u poglavljima Nadareni i uspješni daruvarski nogometaši i nogometašice, Predstavnici svog vremena – generacije i Vrijedni ljudi u klubu i uz njega. Tu su, uz ostale višestruko birani najbolji hrvatski nogometni sudac Bruno Marić, ili Ilija Sivonjić, koji je dogurao i do hrvatske nogometne reprezentacije, ili obitelj Prević, koja je dala četiri istaknuta igrača i klupska radnika, ili Nikola Čiča, po kojem su nazvani daruvarska pionirska nogometna škola i memorijalni turnir. Uz mnoga imena igrača, trenera, klupskih liječnika i članova uprave, posebno su pobrojani i svi predsjednici kluba, od Josipa Domačinića do Tihomira Horvata. Nisu zaboravljeni ni sportski novinari, koji su godinama pratili rad kluba, uz ostale Damir Valdgoni i Zdenko Čalapa. Razdoblje nakon Domovinskog rata također ima svoje poglavlje, u kojem je, po uzoru na prethodna, ispisana kronologija klupskih zbivanja i rezultata, od 1992. godine, kada je klub registriran pod imenom Hrvatski nogometni klub Daruvar, pa do prošlogodišnjih priprema za proslavu stotog rođendan.

Posebno poglavlje dobili su i „ostali daruvarski klubovi nakon 1945. godine” (Dalit, Radnik, Metalac, Trgovački, OTP), a svoje su stranice dobili i pionirska nogometna škola, nogometni podsavez, savez, suci, treneri, kao i nogometni kamp nacionalnih manjina, koji od 2014. godine na tri dana u Daruvaru okuplja stotinjak djece pripadnika nacionalnih manjina, koji ovdje pod stručnim vodstvom uče nogometne vještine, a u međusobnom druženju uče se toleranciji i suživotu. Napokon, u knjizi su se našli i daruvarski igrači malog nogometa, zbirka klupskih grbova, priznanja, pehara i medalja, te zgodne crtice iz nogometne prošlosti, poput nekadašnje tradicije organiziranja utakmica debelih i mršavih. Monografija završava

raportom s nogometnog spektakla, priređenog uz proslavu stote obljetnice kluba – prijateljske utakmice Daruvara sa zagrebačkim Dinamom.

Knjigu je izdao Hrvatski nogometni klub Daruvar, a 400 primjeraka ovog izdanja tiskano je u tiskari Zelina. Knjiga je predstavljena 12. prosinca 2018. u sklopu proslave stote obljetnice igranja nogometa u Daruvaru.

*Mato Pejić*

**DAVOR IVANIŠEVIĆ, MAKARSKA OD POSTANKA I MAKARSKI IVANIŠEVIĆI,  
VLASTITA NAKLADA, ZAGREB, 2020., TISKARA ZELINA D.D.**

Davor Ivanišević (1933) po struci također nije povjesničar već entuzijast i istraživač kraja iz kojega potječe njegova obitelj. Ivanišević je plemićka obitelj koja je potvrdu plemstva dobila 1771. od mletačkog dužda Moceniga tako što je Antun Ivanišević pribrojen među povlaštenike jednake plemićima zbog svojih zasluga i poslova koje je obnašao u Makarskoj kao i odanosti Mletačkoj Republici, a ujedno time i katoličkoj vjeri. To je i stoga što je samo prezime nosilo pridjevnik *nekoć* Vazmenovići. Isti simbol se nalazi i u samom grbu koji je uklesan na noću osvijetljenoj palači Ivaniševića. Knjiga međutim ne obuhvaća samo rodoslovnu priču i istraživanje već opsežan pregled opće povijesti Makarske i primorja koji nekada i široko izlazi iz konteksta lokaliteta i užeg apazona same regionalne povijesti koja još uvijek vapi za dobrim stručnim i znanstvenim radovima. Ta širina čini monografiju svakako zanimljivijom i služi kao dobro informiranje i ponavljanje gradiva hrvatske i dalmatinske povijesti. Možda je jedina mana što se same reference ne navode u tekstu i fusnoti niti ne upućuju kroz sam rad nego na kraju, i to bez izdavača, ali često se citira i objašnjava na koga se odnosi i poprilično vješto povezuje sa samom povijesti Ivaniševića do mjere koja se mogla osobno istražiti od strane autora i svakako čini značajan doprinos na obiteljskom i kulturno-publicističkom planu, a također dijelom i na stručnom i znanstvenom, budući da je uključena i arhivska građa te jako pedantno višegodišnje istraživanje prostora koje je i dalje publikacijski škrto. Pa stoga nije začudilo da su citirani bili i moji radovi iz „Priloga srednjodalmatinskoj pravnoj povijesti i suvremenom kaznenom pravu u međunarodnopravnim aspektima” koji uključuju dva objavljena rada o samoj povijesti i pravu Makarske i primorja. Drugi je, manji, nedostatak što se obrazac povijesnih i ostalih dijelova isprepliće više puta jedan za drugim, ali je kompenziran preciznim i mnogobrojnim podnaslovima koji čine smislenu cjelinu, a naročito sam rad čine ipak povezanim i čitkim za svakoga. Kvalitetan dizajn i tisak, skupa s dobrim jezikom i mnogobrojnim slikama, izdiže knjigu od 255 stranica iznad obiteljske vrijednosti i smije se uvrstiti u police među oglednim primjercima uže i šire povijesti Makarske. Svojim detaljnim pisanjem i ljubavlju, u dubokim